پێشینەی هەندێک کەسب و کار لەبۆکان

(بەشی١١)

٧٣.   سەلمانی (ئارایشگا) ی پیاوان

سەرتاش، دەللاک، یا سەلمانی ئەو کەسانە بوون کە سەر و ڕدێنی پیاوان و کوڕانیان دەتاشی یا فارس گوتەنی 'ئیسلاح' یان دەکرد. دواتر دووکانی ئەم کەسانە ناوی 'ئارایشگا'یان لێ نرا، کە ووشەیەکی فارسییە. لام وایە زووتر و پێش سەردەمی ئێمەمانان ئەو کەسانە لە حەمام سەر وڕیشی خەڵکیان تاشیوە و هەر ئەوانیش کیسەکێشییان کردووە بۆیەش پێیان گوتوون دەللاک.

هەرچۆنێک بێت، لە سەردەمی منداڵیی مندا دووکانی سەلمانی هەبوون و پیاوان و کوڕان بۆ 'ئیسلاح'ی سەر، دەچوونە ئەوێ. سەلمانی ئەو دەمانە شێواز و مۆدی جیاوازیان یا نەدەزانی یا خەڵک لێی نەدەخواستن، لەبەر ئەوەی سەر وسمێڵی هەمووکەسیان وەک یەک دروست دەکرد! دووکانی سەلمانی، تەنیا شوێنی ئاوێنەکە نەبێت، دەوراندەور بە وێنەی ڕەنگیی ڕووبەرگی گۆڤاری فارسی وەک تەڕەقی و ئاسیای جەوان و ئیتیلاعاتی هەفتەگی دادەپۆشرا.

ئێمە کە منداڵ بووین و لە قوتابخانە دەمانخوێند نەیاندەهێشت قژی سەرمان درێژ بێت و دەبوو بیکەینە 'مەخمەری' کە وابزانم نمرە ٣ ی ماشێنی سەرتاشی بوو. باوکم منی دەنارده دووکانی کاک حەمە گێلگێلە لە سەر خیابانی تازە، ڕووبەڕووی دووکانی کاکم و کتێبفرۆشییەکەی کاک کەریمی سالمی. وام لەبیرە کە حەقدەستی ئیسلاحی سەر ٥ قران بوو. درەنگتر کە گەورە ببووم و لە دەبیرستان دەرسم دەخوێند، کابرایەکی عەجەم لە دووکانەکانی حاجی بایزی ئیسماعیلیدا 'ئارایشگا'یەکی کردەوە کە گەنج و لاو دەچوونە ئەوێ و منیش دەچووم، وابزانم نرخی ئەو گرانتر و کارەکەی هەندێک 'ئەمڕۆیی'تر بوو واتە لەوێ سیاسەتی 'مەخمەری' حکوومەتی نەدەکرد!

کاک ڕەشیدی سپیهری لە ژێر سەردێڕی "سە لمانیە قە دیمیە کانی بوکان" دا ئەم ناوانەی بۆ ناردووم:

"حەسەن سەلمانی خەڵکی سایتقەڵا، دووکانەکەی لە پەنادووکانی عەبڵای مام ئەحمەد بوو و سەرتاشی و خەتەنەی منداڵانی دەکرد، جاروبارەش لەناو بازاڕدا دەسووڕاوە و هەرای سەرتاشینی دەکرد؛ مەسعوود سەلمانی لە جێگا دووکانی محەممەدی نەوین دا بوو و پاشان چووە دووکانەکانی لای فەلەکەی قازی؛ عەلی فەهەندیژ سەلمانییەکی خەڵکی تەورێز و کرێ نشینی ماڵی سەید حەمەدەمینی قەسساب بوو؛ مینەپشی دوو کوڕ و کچێکی بوو بە ناوی هوشەنگ و مەسعوود دووکانەکەشی لە پەنا ڕەشیدی ئاغاڕەزا بوو دوایی فرۆشتی بە سەید عەلی پارسا؛ عوسمان و ئەبووبەکری کوڕانی مینە حەتەم؛ مینە سەلمانی باوکی یۆنس؛عەلی کوڕی محەممەدی کیسەکێش (کاکەڵڵا)؛ مەشەدی ئەکبەر باوکی غوڵامە لاڵ لە پەنا قەنادییەکەی برایمی ڕەزایی؛ محەممەدە کەڕە (کەریمی) کوڕی عەبە شین؛ و مستەفا میعماری کە ئێستا لە فینلاند دەژی."

کاک جەعفەر مەردانبەگیش ئەم ناوانەی نووسیوە:

"مەرحومان کاک عوسمان و کاک ئەبوبکر مەردانبەگی؛ مینە سەلمانی؛ کاک عەلی ئەفشین."

ئەوەش هەواڵی سەلمانییەک لە بۆکان کە کاک برایم فەڕشی بۆی نووسیوم:

"لە تەنیشت دووکانی باوکم دوکانێکی سەلمانی هەبوو، کابرا ئەرمەنی بوو وکوردیشی دەزانی، ئەو هەر لە دووکانەکەیدا دەژیا، دووکانەکەی دوو بەش بوو، کە بە پەردە جیا دەکراوە و خۆی لە پشت پەردەکە دەژیا، .... میسیۆ دوو سەری بە پێنج قڕان دەتاشی. دوو سەری من و زیندەیاد کاک حەسەنم وەبەر ماشێنی میسیۆ دەکەوت. میسیۆ کەسێکی ڕووخۆش و بە تەمەن بوو. نازانم چی بە سەر هات. دوای ئەوسەید عەلی پارسا دووکانەکەی کردە پارچە فرۆشی، دوای ئەو میرزا غەفوری ئاشناگەر جێی گرتەوە."

٧٤. ئارایشگا (سالۆنی ئارایش) ی ژنان

ئەوەش دیاردەیەکی نوێیە. پێشتر، ڕازاندنەوە و ئارایشی ژنان لە سوراو وسپیاوێکدا خولاسە دەبووەوە کە یا ژنانی خزم و دۆست و هاوڕێ بۆ کەسەکەیان بەڕێوە دەبرد یان هەر ژنانی کرێکاری حەمام دەچوونە ماڵان و ئاراشیان دەکردن.

لە بیرم نییە یەکەم ئارایشگای ژنان کەی لە بۆکان کرابێتەوە، بەڵام بە دڵنیایی دەزانم لە دەوروبەری ساڵی ١٣٤٠ و لە ناو ماڵی کەسەکەدا بوو نەک لە دووکان و شوێنی وا گشتی. هێشتا ژنانی بۆکان ئەو سەربەخۆییەیان نەبوو بچن بۆ دووکانێکی ئارایش کردن. لە کۆتاییەکانی ڕژیمی شا و پێش شۆڕشی ١٣٥٧ دا، وورده ووردە بارودۆخەکە باشتر ببوو و تابلۆی ئارایشگای ژنان بە سەر دەرگای هەندێک ماڵەوە دەبینرا گەرچی هێشتا ئارایشگای سەربەخۆ لە دووکان و شوێنی گشتیدا نەبوو. درەنگتر مەسەلەکە گۆڕا و ئێستا زۆرێک ئارایشگای ژنان لە بۆکان هەن.

کاک جەعفەر مەردانبەگی ئەم کەسانەی وەک خاوەنی ئارایشگای ژنان دەست نیشان کردووە:

"ئارایشگای مەنیژە خوشنود؛ ئارایشگای تارا(زەمانە مەردانبەگی)؛ ئارایشگای شەهلا عابد."

هەروەها کاک جەعفەر ئەم خاڵە گرنگەشی وەبیر هێناوینەتەوە:

"لە کۆندا، دەموچاو هەڵگرتنی ژنان باو بوو. ئەم کەسانە دەچونە مالان بۆ دەم وچاو هەڵگرتن: دادە ئایشێ حەمامچی؛ و دادە زارا."

٧٥. مامان (قابیلە) کانی بۆکان

لە ڕابردوودا قابیلەی دەرس خوێندوو و خاوەن مەدرەک لە بۆکان یا گوندەکانی دەوروبەریدا نەبوو. وابزانم یەکەم قابیلەی نوێباو لە دوای ساڵی ١٣٤١ و ٤٢ لە بۆکان پەیدا بوو کە خانمێکی تێگەیشتووی خاوەن شەخسیەتی خەڵکی مەهاباد بوو، هەر لە بۆکانیش مێردی کرد و لەوێ گیرسایەوە.

پێشتر، ئەم ئەرکە هەندێک لە ژنانی خاوەن ئەزموون بەڕێوەیان دەبرد ویەک لەوان یادی بەخێر بێت، 'نەنێ' دایکی کاک کەریمی خەیات و نەنکی کاک عەبووی فەقێ کەریمی بوو، کە لە گەڕەکی ئێمە دەژیا. نەنێ لە سەردەمێکدا کە من دیتبێتم، ژنێکی بە تەمەنی خۆش قسە بوو و خەڵکی شار ڕێزی زۆریان دەگرت. من گەلێک جار بە میوانی لە ماڵی خۆمان بینیبووم و هەر ئەویش یارمەتی

لەدایکبوونی منی دابوو. من جگە لەو، کەسی دیکە ناناسم بەڵام کاک ڕەشیدی سپیهری ئەم ناوانەی بۆ ناردووم:

"پوورە نەنێ دایکی کەریمی خەیات کەماڵیان لە پشت ماڵی میرزاعەلی کامەلایی بوو؛ پوورە ئامینەی ژنی دەروێش سەیاد لە گەڕەکی کێلەشین؛ دادە ئایشێ دایکی عومەری خەیات لە گەڕەکی تاڵوار؛ ئەشرەفی هاوسەری ئەحمەد مەلەوان لە گەڕەکی بەربەردان؛ پوورە زلێخا لە گەڕەکی قەبران؛ دادە خاتوون هاوسەری مستەفای داڵاندار لە گەڕەکی زاخەکان؛ و پوورە حەلیمەی خوداکەرەمی لە گەڕەکی خانەقا."

٧٦. **کیسەکێش و کرێکاری حەمام**

لە حەمامی پیاواندا لە بۆکان، جگە لە حەمامچی و توونچی، دوو چەشنە کرێکار هەبوون: ئەوانەی وا خزمەتی خەڵکیان دەکرد و فۆتەیان بۆ دەهێنان و ئەوانەی وا کیسەی خەڵکیان دەکێشا. کاک جەعفەر مەردانبەگی ئەم ناوانەی لەو پەیوەندییەدا بۆ ناردووم کە دیارە هی سەرەتاکانی کار نین و هی ماوەی تەمەنی خۆین کە لە من گەلێک کەم تەمەنترە:

"کاک عەلی و کاک محەممەدی ناوە، عەلی حەمامچی باوکی کاک حەمەساله و کاک عەوڵای مەشهوور بە باۆک مردوو(خوشنوود)، کاک حەمە حوسین جانالی ناسراو بە حەمە حوسینی دەڵال، عەبووی فەقێ کەریمی مەشهوور بە عەبووی نەنێ (کە کۆنە هاوڕێ و هاوگەڕەکی و هاوپۆلی قوتابخانەی منیش بوو)[1]، کاک حەمەسالەی بۆکانی، وەستا محەممەدی ئەڵیاس وەند، حەیدەرە عەجەم و حەسەنەکەڕ (کە خەتەنەی کوڕانیشی دەکرد)."

هەروەها کاک ڕەشیدی سپیهری ئەم ناوانەی بۆ نووسیوم کە واهەیە لە یەک شوێندا لەگەڵ لیستەی کاک جەعفەر تەواو یەک نەگرنەوە،

"کاک قادری ئە لیاس؛ محەممەدی کاکەڵڵا؛ کاک ڕەسووڵ پێنگیجەیی؛ حەمە ساله برای حەمە حوسێنی دەڵاڵ؛ عەلی خاڵە ناوە؛ حەیدەر عەجەم."

کاک ڕەشید ئەم ناوانەشی وەک 'فۆتەگیر' ی حەمام بۆ ناردووم:

"محی الدین برای محەممەد ناسراو بە هەیاس؛ و محەممەدێک کە شۆرەتی نازانم؛ و عەبدوڵڵا کەریمی."

٧٧. **کەرەسەی وەرزش**

ئەوە، کار وکاسبییەکی تازەیە و بە بیرەوەریی من شتی وا لە بۆکان نەبوو. وابزانم کاک عەبدوڵڵا مسگەری لەم دواییانەدا هەندێک شتی وەرزشیی دەفرۆشت. ڕەنگە ئێستا لە دووکانی فرۆشتنی جل وبەرگی ئامادەدا لە بۆکان، هەندێ کەرەسەی وەرزش وەک جل وبەرگی وەرزشیش بفرۆشرێت بەڵام ئاگادار نیم دووکانی سەربەخۆی شتومەکی وەرزشی هەیە یان نا؟

---

[1] کاک برایم فەڕشی ئەم بیرەوەرییەی سەبارەت بە کاک عەبووی فەقێ بۆ نووسیوم:
"کاک عەبوو قسە خۆش وجەفەنگی بوو، بەیانییەکی زوو لە گەڵ کاکم چووین بۆ حەمام، دانیشتبووین بۆ نۆبەی کیسە. ع. ق. مامۆستایەکی قوتابخانە، هات و چاوەڕوان بوو نۆبەی بێ، کاک عەبوو ڕووی تێکرد و گوتی پرسیارێکت لێدەکەم ئەگەر جوابی درووست بدەیەوە ئەوە نۆبەبڕیت بۆ دەکەم، مامۆستاکە قەبووڵی کرد، کاک عەبوو پرسی:" باوکی کوڕەکانی حەزرەتی عەلی نێوی چی بوو؟" کابرا هێندێک بیری کردەوە و کوتی وەڵا عەبوو ئەو دەرسەمان قەت نەخوێندووە! دەوروبەر لە قاقای پێکەنینان دا، کاک عەبوو کوتی باشە ئەوەت نەزانی پرسیارێکی هاسانترت لێ دەکەم: باوکی کوڕەکانی حاجی عەلی فەڕشی ناوی چی بوو؟ مامۆستای گۆرین چاوێکی لە کاکم کرد و کوتی ئەوە دەزانم، حاجی عەلی!"

کاک جەعفەر مەردانبەگی ئەم دوو ناوەی وەک فرۆشیاری کەرەسەی وەرزش لەبۆکان بۆ نووسیوم:

"برایم مەردانبەگی؛ وعوسمان توتونچی."

٧٨. **شووشەبڕی و شووشە فرۆشی**

کاک جەعفەر مەردانبەگی لە پەیوەندی باسەکەدا خاڵێکی گرنگی دەست نیشان کردووە کاتێ دەنووسێت: "ئەو کات هەر نەججارەکان شووشەیان دەفرۆشت." ئینجا ئەم ناوانەشی نووسیوە:

"وەستا عومەری شووشەبڕ؛ وەستا قادر؛ وەستا سمایلی مەحمودی؛ و وەستا رەحمانی شیشە بر."

کاک ڕەشید سپیهریش ئەم ناوانەی بۆ نووسیوم:

وەستا مستەفای نەججاڕ، وەستا تەهای نەججاڕ؛ وەستا ڕەحمانی نەججاڕ؛ وەستا سوورە؛ و وەستا ڕەحمانی شووشەبڕ.

من خۆم، لە شووشەبڕی بۆکان تەنیا حاجی مستەفای نەججاڕیم لەبیرە.

٧٩. **گەچ و ئاهەک و سمیت و خشت و ئاسن و داری ساختمان**

لەبیرمە جاران کەسێک کە ماڵی دروست دەکرد، یا سنەیی گوتەنی ماڵی دەناوە، ئێواران کاتی دووکان داخران، دووکانداری دۆست و ناسیاو سەردانی شوێنەکەیان دەکرد و هەرکەس پێشنیارێک و ڕەخنەیەکی دەردەبڕی. ماڵی خەڵک بە گشتی لە دووقات تێ نەدەپەڕی. یەکەم بینای سێ قات کە دروست کرا وابزانم لە ساڵانی ١٣٥٠ دا لە ڕووبەڕووی نەخۆشخانەی شێروخورشید، هی کاک مینە زیرەکی براگەورەی حەسەن زیرەک بوو. ئێستا وابزانم بینای وا لە بۆکان زۆرن.

کەرەسەی ساختمان بە گشتی لە لاوە دەهێنرا، بەڵام وابزانم ئاهەکیان لە بۆکانیش دروست دەکرد. هەروەها چەندساڵێک پێش شۆڕشی ١٣٥٧ ماڵی زیاییەکان کوورەخانەیەکی خشتی سووریان لە قازڵیان دانا. کاریتە و تیرەگی دارەڕای ماڵیش هەر لە دارستانەکانی بۆکان و دەوروبەری بەرهەم دەهات. ساڵانی ١٣٣٠ و ٤٠ کابرایەکی ئەرمەنی و یەکی ئازەری داری قۆرغ و دارستانەکانی بۆکان و دەوروبەریان دەکڕی و بە ماشێن دەیانبردن بۆ عەجەمستان.

لە بۆکان چەند دووکان هەبوون کە بەشێک لە کەرەسی بیناسازییان دەفرۆشت، لەوانە یەکیان نەمر مەلا عەبدوڵڵای حەسار بوو کە دووکانەکەی لە سەرەتای کۆڵانی جووەکان ڕووبەڕووی دووکانی کاکم بوو.[2] یەکی دیکەشیان حاجی فەتحوڵڵای موقتەدیری بوو. دەزانم کاک عەلی ئیسماعیل پووریش دوای خانەنشینی لە کاری مامۆستایی، ئاسن فرۆشیی دەکرد.

کاک جەعفەر مەردانبەگی ئەم ناوانەی وەک فرۆشیاری "مصالح ساختمانی" بۆ ناردووم:

---

[2] مەلا عەبدوڵڵای حەسار لە سەردەمی کۆماری کوردستان دا هاوڕێی خەبات و دۆستی مامۆستا هەژار بوو، لە بەرەوموکریان دا هەژار دەڵێ: "ئەمجەد و قازی، مەلا ڕیشی حەسار/ کێ بەداخ و کوڵە بۆ ڕەنجی خەسار؟" کە مەلا ڕیشی حەساار هەر ئەم مەلا عەبدوڵڵایە، ئەمجەد مەلا ئەمجەدی عوسمانی و قازیش قازی کاکەحەمەی قزڵجییە.

"کاک قادر کەریمی؛ کاک قادر باوەمین؛ میرزا حوسین فاتحی؛ کاک فەتحولا فاتحی؛ میرزا عەولای فەتحی؛ حاجی مەستەفا مەعروف بە حاجی سووتاو؛ و ڕەسووڵ نەجاری."

٨٠. بەردتاشی

ئەو بەردانەی وا لە بۆکان دیبێتم بە زۆریی، بەردی ئاهەکین. واهەیە لە گوندەکانی دەوروبەر بەردی دیکەش دەست بکەون. بەڵام بەردتاش لە بۆکان بە گشتی لەسەر بەردی ئاهەکی کە بەردی سپی پێ دەگوترا کاریان دەکرد چ بۆ پایەی دیواری ساختمان و چ بۆدروست کردنی حەوز و لێواری جۆگە و کێلی قەبر بێت.

وەک بەردتاش لە بۆکان، من تەنیا کاک عەلی عەسکەریم لەبیرە، بەڵام کاک ڕەشید سپیهری ئەم زانیارییانەی لە پەیوەندی مەسەلەکەدا بۆ ناردووم. دووکەسی یەکەمیان برای کاک عەلی عەسکەری واتە کوڕانی حەسەن عەسکەرن:
"سەعید عەسکەری؛ ڕەحمان عەسکەری (زۆرجار دەچوونە شارە فارس و تورک نشینەکان دەنا لەبەرماڵی ساحێب کارەکە بەردیان دەتاشی. لەم دواییانەشدا لە پەنا حەمامی مەرمەڕ کارگەیەکی بەردتاشی و خشتی سمیتیان دانابوو)؛ عەبدوڵڵا باپیری؛ عوسمانی وەستا محی الدین (ڕووبەڕووی زیندانە گەورەکەی ئێستا بەردی دەتاشی)؛ و محەممەدی باپیری (لەبەر ماڵی خۆیان ڕووبەڕووی ماڵی حەمەی نستانی پوور کاری دەکرد)؛"

کاک جەعفەر مەردانبەگیش ئەم دوو ناوەی بۆ نووسیوم:

" وەستا قادر عەسکەری؛ و وەستا محەممەد فەرهەنگ؛ کە لە پشت حەمامی کۆن کاریان دەکرد."[3]

٨١. مۆدنە و سەبیلە

من نازانم تووتن و جگەرە لە کەیەوە ڕێگەیان کەوتۆتە ناوچەی ئێمە، بەڵام لای کەم دەبێ ٢٠٠ ساڵێک بێت کە تووتن لەناوچەکەمان بەرهەم دێت. مۆدنە و سەبیلە و قەندە لە پەیوەندی تووتن و جگەرە کێشاندان. سەبیلە شتێکە وەک پیپ. قەندە درێژە و تەنانەت هەندێک جار کابرای قەندە کێش خۆی دەستی پێ ناگات هەڵی بکات! هەر بۆیەش لە ڕابردوودا ئاغاواتی دەست ڕۆیشتوو کەسێکیان بە ناوی قەندەچی یا قەندەدار هەبووە کە ئەم ئەرکەیان بۆ ڕاپەڕێنێت.

لە بۆکان هەر لە کۆنەوە کەسانێک هەبوون کە مۆدنەیان لە دار یان گڵ دروست کردووە و فرۆشتوویانە. لە سەردەمی مندا حاجی عەبدوڵڵای نەزەری هەروەها مەلا محەممەدی تاهیر ئازەر کە بە 'مەلا سەبیلە' ناودەبرا، لە تەنیشت مزگەوتی بازاڕ دووکانێکی بچووکی هەبوو تێیدا هەم کتێبی دەفرۆشت، هەم دەرسی قورئانی بە منداڵان دەگوتەوە و هەم سەبیلە و مۆدنەی دروست دەکرد و دەیفرۆشتن.

سەبارەت بەو دووکەسە و کەسانێکی دیکەی بەو کارەوە خەریک بوون کاک ڕەشید سپیهری ئەم دێڕانەی بۆ نووسیوم:

---

[3] وەک دەبینرێت لێرەدا ناوی چوار کەس واتە عەلی و سەعید و ڕەحمان و قادری عەسکەری وەک کوڕانی حەسەن عەسکەر و بەردتاشی بۆکانی هاتوون. هیوادارم هەڵە لە ناوەکان نەکەوتبێت.

"حاجی عەبدوڵلای نەزەری لە هەموویان کارجوانتر بوو. چەقۆ و خەنجەر و مۆدنەی دارکەوتی دروست دەکرد و دەستی چاککردنەوەی چەکی گەرمیشی هەبوو. ناوبراو سەرەتا لە خیابانی کۆن و لە شوێنێکی نزیک دووکانی حاجی حەسەنی محەممەدی کە دواتر بوو بە هی کاک غوڵام، دووکانی هەبوو، پاشان چووە دووکانێکی بچووکی نێوان شەقامی کۆن و تازە.مامۆستا مەلا محەممەد تەنیا سەبیلەی دروست دەکرد؛ حەمەدەمینی سەیدزادە لە پەنا ماڵی حەسەنی نەورۆز سەبیلەی دروست دەکرد؛ و عەبە چەقۆش مۆدنە و سەبیلە و چەقۆی دروست دەکرد."

کاک برایم فەڕشی کە ماوەیەک قوتابیی مامۆستا مەلا محەممەد بووە، لە کتێبی ئەلێکترۆنیکی "سەفەری خەیاڵی بۆ بۆکان" (ساڵی ١٣٦٤) دا بابەتێکی هونەری و ڕازاوەی سەبارەت بە دووکانەکەی مامۆستا، کەسایەتی خۆی و سەبیلە دروستکردنەکەی نووسیوە کە من بە سپاسەوە لە پەراوێزدا دەیهێنم:[4]

---

[4] "توونیەتی زۆری بۆ هێنابووم, لە بەر دەرکی مزگەوتە چکۆلە راوەستابووم, چاوم بە کتێبەکاندا دەخشاند, دەمنەی جوراجور بە شکلی کەلەباب و تاووس وشتی دی بەرچاو دەکەوت, ئێرە دووکانی موئەزنە دەنگ خۆشەکەی بۆکانە. پێش بوومەلێلی بەیانی ئەوکاتەی کە هەموو کەس لە خەودان, دەنگی مەلا محەممەد بەرز دەبێتەوە, مناجاتی بەرە بەیان سۆفی و سەید و حاجی ونوێژکەر بەرەو مزگەوت بانگ دەکا, شێعرە جوانەکانی لە گەڵ دەنگی خۆش، خەوی منداڵەکان شیرین تر دەکا. دەگێڕنەوە باوکی مەلا محەممەد یەکەم موئەزنی دەنگ خۆشی ناوچە بووە, کاتێك لە حەمامیان بانگی ئەدا لە بۆکان خەڵك بەرەو مزگەوت ئاوا دەبوون.

چوومە پێش و سڵاوم کرد, زۆر بەڕووخۆشی وڵامی دامەوە، دەستی لە نێو جامێك دابوو, قوڕەکەی خۆش دەکرد, هێندێکی لە بەری دەستی دادەنا, تۆزێك کایەی پێدەکرد, ئەوجا وەك پەیکەرسازێکی ماهیر, شکلی پێ دەدا, بە دارێکی زەریف وەك نەققاش خەریکی گڵەکە دەبوو, ئەوی دادەنا دارێکی پانتری هەڵئەگرت دیسان خەریك دەبوو, هێندی پێ نەدەچوو, مراوییەك, کەڵەبابێك, تاوسێك زیندوو زیندوو لە ناو دەستی دەهاتە دەر, دوای ئەوە دەمنە(مودنە)کە تەواو دەبوو, دایدەنا وشك بێتەوە, پاشان رەنگی دەکرد.

ماموستا کتێبی کوردیت هەیە؟ سەیرێکی کرد, بە بێ مەیلییەوە کوتی ,, تەماشاکە بزانە هەیە!,, چاوم گێڕا وتم ماموستا هیچ نابینم. وتی ,, دەی کاکە کاتێك نابینی یانی چی؟,, وەبیر خۆم و کوڕە لاوەکەی لای سینەما کەوتمەوە, کوتم نازانم یانی چی! تۆزێك شلەژا, نێوچاوانی تێك نا, بە توڕەییەوە کوتی ,, یانی نییە کاکە,, مودنەیەکی کەڵەبابی هەڵگرت دەستی کرد بە رەنگ کردنی, زۆر بە سەلیقە رەنگی دەکرد.راوەستابووم. سەیرم دەکرد. مِتەق لە داروبەرد بێ, لە منەوە نەدەهات, وەبیر زەمانی منداڵی کەوتمەوە, کاتێك کە باوکم لێم توڕە دەبوو. خەریکی کاری خۆی بوو, جارجارە بە دزییەوە تەماشایەکی دەکردم, نێوچاوانی وردە وردە گەش بووە, هەروا کە ئیشی دەکرد وتی,, خەڵکی کوێی؟,,

بە پەلە کوتم، سەری خۆت ماموستا بفەرموو نێوچاوانی من چی لێ نووسراوە؟ بزەیکی هاتە سەر لێو,,, کاکە خۆ من فاڵگیرورەماڵ نیم!,, بۆم گێراوە کە لە بەیانی یەوە چەند کەرەتیان لێ پرسیووم, باسی کابرای رانك وچۆغە لەبەر, باسی قالە مەرە, باسی لاوەکەی لای سینەما. نێوچاوانی تەواو گەش بووە. وتی ,, کاکە شارەکە خنجیلانەیە هەموو کەس یەکتر دەناسن, جا ئەوەیە کابرای میوان بەرچاوە,, باشە ماموستا لە کوردەواریدا لە میوان رێزدەگرن ئەتۆ...نەیهێشت قسەکەم تەواو کەم کوتی ,, لە کوردەواریدا میوان خۆشەویستە, پێی لە سەرچاوانە, بەڵام روی پیاوی خراپ رەش بێ, چەند رۆژ لەوە پێش لە سەر کتێبێك بە ناوی فڕی فڕی قەل فڕی لە ساباڵخ پەندێکیان پێدام کە بۆم ناگێڕدرێتەوە, دوای لە زیندان کردن و چەرمەسەری بەرەڵایان کردم, پێیان کوتم نابێ کتێبی کوردی بفرۆشی.

بەگاڵتە کوتم, ماموستا پێت وایە ئەم قەلە رەشە بفڕێ؟

بزەیەك هاتە سەر لێوی, چەند کتێبم لێ وەرگرت و خواحافیزیم کرد. لە سەر یەك لە کتێبەکان ناوی شەفیعیم بەرچاو کەوت- شێخ حیسامەدین شەفیعی شاعیرو بوێژی کورد، شێعری بە فارسی وکوردی و عەرەبی هۆندۆتەوە.

مەولەوی فارس دەڵێ:

بشنو از نی چون حکایت میکند

بەسپاسی زۆرەوە بۆ برایان برایم فەڕشی، ڕەشید سپیهری، جەعفەر مەردانبەگی و ڕەحیم بەهرام زادە کە لەم بەشەدا هاوکارییان کردم.

درێژەی هەیە

وز جدائیها شکایت میکند

شێخ حیسامەدین شەفیعی دەڵێ:

مشنو از نی, نالەاش ازبیدلی است

بیدلان را عاقبت بی حاصلی است

بشنو از من شور عشقم در سر است

ناله عاشق نوائی دیگر است

لە گەڵ سەماوەریش دا، ئاوا دەدوێت:

مرا باسماور از آن سر، خوش است

که چون من درونش پر از آتش است

دو همدرد و هم صحبت و همنشین

بنالیم از سینەی آتشین